

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71-88/14
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел.бр. 35704 датум: 3.12.2014.г

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

Извештај о посети Полицијској управи у Пироту

Београд, новембар 2014. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински заштитник грађана - омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински заштитник грађана - омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права - Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права - Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЋЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа у Пироту
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана и удружење Београдски центар за људска права.
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	13. новембар 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем.
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Чланови тима:</p> <p>Јелена Самарџић, Стручна служба Заштитника грађана</p> <p>Милена Васић, Београдски центар за људска права</p> <p>Гојко Пантовић, Београдски центар за људска права</p> <p>Драган Божовић, Београдски центар за људска права</p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској управи у Пироту остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА И ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У ПУ ПИРОТ

1.1. Лишавање слободе и идентификација нерегуларних миграната и тражиоца азила

У препоруци НПМ бр. 75-6/14 у погледу утврђивања идентитета странаца наведено је следеће: „Странца затеченог на територији Републике Србије без исправа подобних за доказивање идентитета, странца који је незаконито ушао на територију Републике Србије, као и сваког другог странца који нема доказ да на територији Републике Србије борави законито, полицијски службеници спровешће до најближе полицијске станице, где ће одмах приступити провери, односно утврђивању његовог идентитета претрести га ради проналажења личних исправа и докумената, као и обавити проверу и уношење података у прописане евиденције.”

Пракса поступања према странцима затеченим на територији ПУ Пирот подразумева да се сва лица затечена без путних исправа, лишвају слободе, прегледају и спроводе у Полицијску управу у Пироту, Одсек за странце, пограничне послове и трговину људима на даље поступање, без обзира на територији које подручне полицијске станице су затечени. Приликом прегледа, лицима се одузимају вредне ствари, као што су мобилни телефони и новац, као и ствари којима је могуће нанети неку телесну повреду. О привременом одузимању ствари сачињава се записник.

Идентификација лица врши се на основу упитника који затечени странац попуњава наводећи своје личне податке (име, презиме, датум и место рођења, држављанство и др.), Ипак, веродостојност тих података се не може проверити. Упитници постоје на енглеском и арапском језику, док се усмена комуникација одвија искључиво на енглеском језику, јер према речима саговорника НПМ, ова лица најчешће путују у групама међу којима увек постоји неко ко говори енглески језик. У разговору са НПМ тимом, инспектори за странце су истакли да је било случајева када су морали да ангажују преводиоце због немогућности споразумевања. Истиче се проблем недостатка финансијских средстава за ангажовање преводилаца.

Сва лица затечена без путне исправе, како од стране службеника ПУ Пирот, тако и од стране службеника Управе граничне полиције се дактилоскопирају и фотографишу, а њихови подаци се уносе у базе АФИС и ОКС, које представљају јединствену евиденцију за територију читаве ПУ Пирот и Регионалног центра граничне полиције према Бугарској. У току 2014. године укупно је затечено 169 странаца, а њих 140 је дактилоскопирано и фотографисано. Лица затечена са путном исправом се не дактилоскопирају и не фотографишу.

Уколико затечено лице има видне повреде, као и уколико полицијски службеници процене да је странцу потребан лекарски преглед, или уколико странац сам тражи лекарску помоћ, полицијски службеници ПУ Пирот спровешће га у локални здравствени центар. Увидом у предмете, установљено је да они не садрже службену белешку о лекарској интервенцији.

1.2. Поступање по утврђивању идентитета

Након утврђивања идентитета, поступање према затеченим странцима се разликује у зависности од тога да ли је затечено лице тражилац азила или нерегуларни мигрант. Под тражиоцем азила подразумева се лице које је пред службеником ПУ Пирот изразило намеру да тражи азил.

Уколико лице изрази намеру за тражење азила у Србији, полицијски службеници му издају потврду о израженој намери и упућују га у неки од центара за азил, у коме, у датом тренутку има расположивих смештајних капацитета, а према информацијама добијеним од централе Граничне полиције, које се свакодневно ажурирају. **Службена лица у току разговора са затеченим странцима процењују све добијене информације, тако да и у**

случају када то лице не спомене изричито да жели азил у Србији, уколико тврди да долази из ратом захваћеног подручја, буде поучено о томе да може тражити азил, што се истиче као пример изузетно добре праксе поступања полицијских службеника. У току 2014. године у ПУ Пирот издато је 15 потврда о израженој намери за тражење азила.

Када се ради о нерегуларним мигрантима, до 01. 11. 2014. године се правила разлика да ли се ради о лицу које је у Србију ушло из Републике Бугарске или из неке друге земље. Наиме, до 1. 11. 2014. године примењивао се Споразум између Владе СФРЈ и Владе Народне Републике Бугарске о начину испитивања и решавања граничних повреда насталих на југословенско – бугарској граници⁴, који је омогућавао да се лица, за која постоје докази да су на територију Србије ушла са територије Републике Бугарске, врате у Бугарску по хитном поступку и удаљење лица је вршено одмах, односно, истог дана, без прекршајног процесуирања, у сарадњи са Регионалним центром граничне полиције. Од 1. 11. 2014. године између Србије и Бугарске почео је да се примењује Споразум о реадмисији са Европском заједницом⁵ и у тренутку НПМ посете, није било случајева спроведене реадмисије, тако да нема података о његовој примени. У току 2014. године у Бугарску је, по раније важећем Споразуму, враћено 136 лица.

Против нерегуларних миграната за које није доказано да су дошли из Републике Бугарске, подношен је захтев за покретање прекршајног поступка и та лица би, у најкраћем могућем року, била спроведена дежурном прекршајном судији.

Уколико је затечено лице малолетник без пратње, обавезно се позива надлежни центар за социјални рад, без обзира да ли се ради о нерегуларном мигранту или тражиоцу азила. Такође, у ПУ Пирот, постоји пракса прекршајног некажњавања породица, због могућности раздвајања, па се у овом случају породице одмах поуче о могућности да траже азил и буду смештене у неки од центара за азил.

1.3. Остале мере које се предузимају према странцима

Након прекршајног кажњавања нерегуларног мигранта, лицу се доноси и уручује решење о отказу боравка. Уколико је лице кажњено новчаном казном или опоменом, након плаћања казне, односно окончања прекршајног поступка, доводи се у станицу ПУ Пирот, где му се уручује решење о отказу боравка које садржи рок у коме је оно дужно да само напусти територију Републике Србије. Уколико је новчана казна замењена казном затвора, или је казна затвора изречена као самостална прекршајна санкција, након одслужења казне, управа КПЗ у Нишу, обавештава службенике ПУ Пирот да је нерегуларним мигрантима истекла казна и решења о отказу боравка се односе у КПЗ, где им се лично уручују.

У току 2014. године, ПУ Пирот је донела 24 решења о отказу боравка нерегуларним мигрантима.

1.4. Сарадња са другим ораганима

Полицијски службеници ПУ Пирот истакли су добру сарадњу са Казнено - поправним заводом у Нишу, где се прекршајно кажњени нерегуларни мигранти спроводе ради извршења казне затвора. Истакнута је и добра сарадња са здравственим центром, као и центрима за социјални рад и прекршајним судовима на територији ПУ Пирот.

⁴ Уредба о ратификацији споразума између Југославије и Бугарске о начину испитивања и решавања граничних повреда насталих на југословенско-бугарској граници ("Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори и други споразуми", бр. 7/66).

⁵ Закон о потврђивању споразума између Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која незаконито бораве ("Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 103/2007).